

**ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
ТОГТООЛ**

2025 оны 06 сарын 26 өдөр

Дугаар 07/02

Арвайхээр сум

“Халуун ам бүл 1” төслийг батлах тухай

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.17, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.1 дэх заалтыг тус тус үндэслэн ТОГТООХ нь:

1. Өвөрхангай аймгийн Засаг даргын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан Гэр бүлд ээлтэй, тэгш хүртээмжтэй цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлж, гэр бүлийн үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх зорилготой “Халуун ам бүл 1” төслийг хавсралтаар баталсугай.

2. Төслийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг жил бүрийн орон нутгийн төсөвт тусган, төлөвлөгөө боловсруулж, хэрэгжилтийг хангаж ажиллахыг аймгийн Засаг дарга О.Пүрэвдоржид даалгасугай.

ДАРГА

Т.НАРАНГАРАВ

Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын
2025 оны 06 дугаар сарын 26-ны өдрийн
07 дугаар тогтоолын хавсралт

“ХАЛУУН АМ БҮЛ 1” ТӨСӨЛ

Нэг. УДИРТГАЛ

1.1. ҮНДЭСЛЭЛ, ХЭРЭГЦЭЭ

Гэр бүл бол нийгэм, хүний хөгжлийн анхдагч орчин, үндсэн нэгж, соёл, уламжлал, нийгмийн үнэт зүйл өвлөгдөн шинэчлэгдэх, аж төрөх ёсны бичил ахуй юм. Гэр бүлийн амьдралын түвшинг тасралтгүй дээшлүүлж, гэр бүлийн харилцаа, ёс зүйн эрүүл орчин бүрдүүлэх, түүний нийгмийн өмнө хүлээсэн үүргээ биелүүлэх таатай нөхцөлийг бий болгох нь хүнлэг энэрэнгүй нийгмийн суурь юм. Гэр бүлийн тогтвортой байдал, халуун дулаан уур амьсгал, эерэг харилцаанд хувь хүний хөгжил, боловсрол, эдийн засаг, эрүүл мэндийн олон талт хүчин зүйл нөлөөлдөг. Иймд дэлхий нийт болон үндэсний хэмжээнд хувь хүний, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын асуудлыг нэн түрүүнд тавьж, энэ чиглэлээр олон бодлого, төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, онцгой анхаарч ирсэн.

Нэгдсэн Үндэстний байгууллагын “Тогтвортой хөгжлийн зорилт 2030” урт хугацааны бодлогын баримт бичигт 2030 он гэхэд дэлхий нийтээрээ ядуурлаас ангижирсан байх зорилтыг дэвшүүлснээр улс орон бүр ядуурлыг бууруулах, өрх, иргэдийнхээ аж байдлыг сайжруулах замаар улс орныхоо хөгжлийн түвшинг нэмэгдүүлэх зорилго, зорилт тавьсан.

Монгол Улсын Засгийн газраас урт хугацааны хөгжлийн бодлого Алсын хараа 2050 бодлогын баримт бичигт 2050 он хүртэл хүн ам, гэр бүлийн бодлогын хувьд хүүхэд, залуучууд, гэр бүл, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн, ахмад настан гэсэн үндсэн 5 хүрээнд хэрэгжих хоорондоо уялдаа холбоо бүхий урт хугацааны шат дараатай арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн. Мөн Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн Чинээлэг Монгол хүн зорилтын гэр бүл, хүн амын онцлогт нийцсэн бодлогын хүрээнд гэр бүл, гэр бүлийн гишүүдэд чиглэсэн хөгжлийн цогц үйлчилгээг үе шаттай нэвтрүүлж, сайжруулахаар тусгасан.

Өвөрхангай аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн 2021 оны 06 дугаар сарын 17-ны өдрийн 37 дугаар тогтоолоор “Гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх” хөтөлбөрийг батлан, хэрэгжүүлж, сум, багийн хамтарсан багийн кейс илрүүлэлт, кейстэй ажиллах арга зүй, мэргэжил арга зүйн үйлчилгээ, холбон зуучлах үйлчилгээнд ахиц дэвшил гарч, гэр бүл, хүүхдийн эсрэг хүчирхийллийг бууруулах чиглэлээр иргэд, олон нийтийн хяналтыг сайжруулж, нөлөөллийн арга хэмжээ, аяныг үе шаттай зохион байгуулж, ахиц дэвшил гарсан, байгууллага, аж ахуйн нэгжийн дэргэдэх Эцэг эхийн зөвлөлийн үйл ажиллагаа тогтмолжиж, хүүхэд, гэр бүл рүү чиглэсэн хөгжлийн үйлчилгээ сайжирсан хэмээн үзэж, 2024 онд хөтөлбөрийн биелэлтийг 87.6 хувьтай буюу “тодорхой үр дүнд хүрсэн” хэмээн үнэлж, хаасан. Хөтөлбөр, төсөл хэрэгжүүлж, сургалт, нөлөөллийн арга хэмжээ, аян зохион байгуулж, гэр бүлийн хөгжлийг дэмжих арга хэмжээг авч

байгаа хэдий ч гэр бүл салалт, гэр бүлээс гадуурх харилцаа, ахуйн хүрээний архидалт, залуу малчин гэр бүлийн залгамж халаа дутмаг зэрэг асуудалд анхаарал хандуулж, тодорхой арга хэмжээ авах шаардлагатай байна. Аймгийн нийт өрхийн тоо 34448, үүнээс 4 ба түүнээс дээш хүүхэдтэй өрх 2243, ихэр хүүхэдтэй өрх 350 байна.

Аймгийн хэмжээний хүн ам зүй, гэр бүлийн статистик мэдээллийг хүснэгтээр харуулбал:

№	Үзүүлэлт	2021 он	2022 он	2023 он	2024 он
1	Хүн амын тоо	117261	117089	115575	115258
2	0-18 насны хүүхэд	44317	44391	43668	43332
3	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо	4077	4450	4304	4210
4	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн тоо	481	474	495	590
5	Өрхийн тоо	33424	34436	34438	34448
6	Өрх толгойлсон эцэг	306	315	338	349
7	Өрх толгойлсон эх	3600	3001	2980	2572

№	Үзүүлэлт	2025 он
1	Хамтран амьдрагчтай гэр бүл (гэрлэлтийн баталгаагүй)	2798
2	Малчин өрхийн тоо	17876
3	Хүүхдээ хараад тусдаа амьдарч байгаа малчин өрх	1846
4	Малчин ганц бие залуучууд	1322
5	Ростерын ажил хийдэг иргэд	4366
6	Ростерын ажил хийдэг гэр бүлгүй залуучууд	1279
7	Ростерын ажил хийдэг гэр бүлтэй залуучууд, иргэд	2925

(Гэр бүлийн шинжтэй хэрэг, зөрчлийн тоон үзүүлэлт)

№	Үзүүлэлт	2021 он	2022 он	2023 он	2024 он
1	Гэр бүлийн хүчирхийллийн зөрчлийн шинжтэй гомдол мэдээлэл	192	304	259	361
2	Гэр бүлийн хүчирхийллийн шинжтэй зөрчил	202	237	205	218
3	Нийт гэмт хэрэг	458	696	516	695
4	Гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас үйлдэгдсэн гэмт хэрэг	47	82	63	71
5	ЭХТА-11.7 дугаар зүйл	3	8	2	4
6	Шүүхээр ял шийтгүүлсэн хүний тоо	237	397	324	341
7	Гэмт хэргийн улмаас хохирсон хүний тоо	455	712	514	583

№	Үзүүлэлт	2021 он	2022 он	2023 он	2024 он
1	Гэрлэлт	618	429	354	336
2	Гэр бүл цуцлалт	73	92	83	85
3	Шинжээчээр ажилласан тоо	11	17	19	15

Тоон мэдээллээс харахад гэр бүлийн хүчирхийлэл өсөх хандлагатай байгаа нь ахуйн хүрээний архидан согтууралт, гэр бүлээс гадуурх харилцаа, хардалт,

өрхийн санхүү, өр зээлийн асуудал, ажилгүйдэл, иргэдийн хандлага, төлөвлөөс үүдэлтэй байна гэж мэргэжлийн байгууллагууд дүгнэж байна.

Гэр бүлийн хүчирхийллийн гэрч, хохирогчдыг хамгаалах Түр хамгаалах байранд 2020-2024 онд гэр бүлийн болон бусад хүчирхийлэл дарамтад өртсөн 203 хүүхэд, 65 эмэгтэй байрлаж, хамгааллын болон нэн шаардлагатай бусад үйлчилгээг авсан нь сүүлийн жилүүдэд гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогч хүүхэд, эмэгтэйчүүдийн тоо буурахгүй байгааг харуулж байна. Мөн эцэг эх, асран хамгаалагчдын үр хүүхдээ зөв өсгөн хүмүүжүүлэх, үлгэрлэн сургах, гэр бүлийн халуун дотно харилцааг бэхжүүлэх, үүрэг хариуцлагаа ухамсарлаж, сайжруулах байдал зорилтот болон зарим залуу гэр бүлүүдэд дутмаг байна.

Гэр бүлийн өмнө тулгамдаж буй эдгээр асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор аймгийн Засаг даргын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн гэр бүлийн үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх, гэр бүлд ээлтэй, тэгш хүртээмжтэй цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлэх талаар дэвшүүлсэн зорилтын хүрээнд “ХАЛУУН АМ БҮЛ 1” төсөл (цаашид “төсөл” гэх)-ийг боловсрууллаа.

1.2. ТӨСЛИЙН ЗАРЧИМ, ХЭРЭГЖИХ ҮЕ ШАТ

- 1.2.1. Төслийн бодлого, үйл ажиллагаа нь төрөөс гэр бүлийн талаар баримтлах бодлого, үндсэн чиглэл, аймгийн хөгжлийн зорилтуудтай нийцсэн байх;
- 1.2.2. Төслийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа нээлттэй, хүртээмжтэй, шударга, хүний эрх, жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах;
- 1.2.3. Төслийг тасралтгүй, тогтвортой, салбар дундын хамтын ажиллагааг уялдуулан хэрэгжүүлэхэд нэгдсэн удирдлагаар хангах;
- 1.2.4. Олон улсын хөгжлийн чиг хандлага болон үндэсний онцлог, гэр бүлийн тухай хууль, гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд заасан заалт, үйлчилгээний хэм хэмжээнд нийцсэн байх.

1.3. ТӨСЛИЙН АЛСЫН ХАРАА, ЗОРИЛГО, ЗОРИЛТ

1.3.1. АЛСЫН ХАРАА:

Гэр бүлийн үнэ цэнийг эрхэмлэн дээдэлсэн, үндэсний уламжлалт хэв маяг, соёлыг хадгалсан, эрүүл, тогтвортой харилцаатай, хүчирхийллээс ангид, ёс зүйтэй, амьдралын чанар сайжирсан гэр бүлийг цогцлоох.

1.3.2. ЗОРИЛГО

Гэр бүлийн тогтвортой байдлыг сайжруулж, үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх, гэр бүлийн гишүүдийн ёс зүйн хариуцлагыг дээшлүүлж, нийгмийн өмнө хүлээсэн үүргээ биелүүлэхэд чиглэсэн цогц үйл ажиллагааг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан оновчтой зохион байгуулж, гэр бүлийн боловсролыг дээшлүүлнэ.

1.3.3. ЗОРИЛТ

- 1.3.3.1. Гэр бүлийн хүчирхийлэл, гэр бүл салалтын шалтгаан нөхцөлийг судлан тогтоож, гэр бүлийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлэхэд дүн шинжилгээ хийж, мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлэх;
- 1.3.3.2. Гэр бүлийн боловсролыг сургуулийн өмнөх боловсролоос эхлэн бүх шатанд олгох цогц системийг нэвтрүүлэх;
- 1.3.3.3. Гэр бүлийг соён гэгээрүүлэх хөгжлийн арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлэх.

1.4. ТӨСЛИЙН ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Аймгийн хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж буй төр, төрийн бус, аж ахуйн нэгж байгууллага, нийт иргэд, хүүхэд, гэр бүл хамаарна.

1.5.ТӨСЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ХУГАЦАА

Төслийг аймгийн Засаг даргын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөртэй уялдуулан 2025-2028 он хүртэлх 4 жилийн хугацаанд хэрэгжүүлнэ.

Хоёр. ТӨСЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭ

2.1.“ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛ, ГЭР БҮЛ САЛАЛТЫН ШАЛТГААН НӨХЦӨЛИЙГ СУДЛАН ТОГТООЖ, ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙЖ, МЭДЭЭЛЛИЙН НЭГДСЭН САН БҮРДҮҮЛЭХ” 1 ДҮГЭЭР ЗОРИЛТЫН ХҮРЭЭНД ДАРААХ АРГА ХЭМЖЭЭГ ХЭРЭГЖҮҮЛНЭ.

- 2.1.1. Гэр бүлийн чиглэлээр тоон болон чанарын үзүүлэлт бүхий цогц судалгааг мэргэжлийн байгууллагатай хамтран хийж, мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлэх;
- 2.1.2. Мэргэжлийн байгууллага, мэргэжилтнүүдийн түвшинд гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгч, хохирогчийн бүртгэл мэдээллийг цахимжуулж, мэдээллийн баазад суурилсан холбон зуучлах үйлчилгээг оновчтой зохион байгуулах.

2.2.“ГЭР БҮЛИЙН БОЛОВСРОЛЫГ СУРГУУЛИЙН ӨМНӨХ БОЛОВСРОЛООС ЭХЛЭН БҮХ ШАТАНД ОЛГОХ ЦОГЦ СИСТЕМИЙГ НЭВТРҮҮЛЭХ” 2 ДУГААР ЗОРИЛТЫН ХҮРЭЭНД ДАРААХ АРГА ХЭМЖЭЭГ ХЭРЭГЖҮҮЛНЭ.

- 2.2.1. Гэр бүлийн боловсролыг бүх шатанд олгох арга хэмжээний загварчлал, модулийг боловсруулж, СӨББ, ЕБС, сум, баг, иргэдэд түгээн дэлгэрүүлэх арга зүйн зохицуулалт хийж, дэмжих;
- 2.2.2. Гэр бүлийн цогц боловсролыг бүх шатанд олгох мэргэшсэн хүний нөөцийг бэлтгэж, сургалтыг мэргэжлийн байгууллагуудын хамтын оролцоотойгоор үе шаттай зохион байгуулах;
- 2.2.3. Бүх шатны хамтарсан багийн гишүүдийг гэр бүлтэй ажиллах арга зүйд мэргэшүүлж, мэдээлэл арга зүйгээр хангах, чадваржуулах, сайн туршлагыг түгээх;

2.3.“ГЭР БҮЛИЙГ СОЁН ГЭГЭЭРҮҮЛЭХ ХӨГЖЛИЙН АРГА ХЭМЖЭЭГ ҮЕ ШАТТАЙ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ” 3 ДУГААР ЗОРИЛТЫН ХҮРЭЭНД ДАРААХ АРГА ХЭМЖЭЭГ ХЭРЭГЖҮҮЛНЭ.

Боловсролын салбар:

- 2.3.1. Сургуулийн өмнөх боловсрол, ерөнхий боловсролын сургуульд гэр бүлийн харилцаа, ёс зүй, хүндлэл, хүмүүжлийн талаар гэр бүлийн боловсрол олгох соён гэгээрүүлэх сургалт, хичээл, хэлэлцүүлгийг давтамжтай зохион байгуулах;

2.3.2. СӨББ, ЕБС-ийн бүлгийн болон анги удирдсан багш нар, сургуулийн сэтгэл зүйчдэд гэр бүлийн боловсрол олгох сургалт мэдээллийн цаг гаргаж, зохицуулалт хийх, үр дүнг тооцох;

Эрүүл мэндийн салбар:

2.3.3. Гэр бүлд эрүүл амьдралын хэв маяг, сэтгэл зүйн эрүүл мэндийн ач холбогдлыг таниулж, стресс, хүчирхийлэл, сэтгэл зүйн тулгамдсан асуудлыг бууруулах сургалт, хэлэлцүүлгийг тогтмол зохион байгуулж, гэр бүлийн гишүүдийг эрүүл мэндийн үзлэг, шинжилгээнд хамруулах;

2.3.4. Эрэгтэйчүүдийн дундаж наслалтыг багасгаж буй хүчин зүйлүүдийг тодорхойлж, урьдчилан сэргийлэх, эрүүл амьдралын хэв маягт суралцах, дадуулах нөлөөллийн арга хэмжээ, сургалт сурталчилгаа, үзлэг, зөвлөгөөг тогтмолжуулах

Хөдөлмөр эрхлэлтийн салбар:

2.3.5. Ажил хөдөлмөр эрхлээгүй хөдөлмөрийн насны иргэдийн хөдөлмөрийн нөөцөд тулгуурлан хөдөлмөрийг дэмжих бодитой тусламж үзүүлж, бичил, хөдөлгөөнт ажлын байрыг дэмжих;

2.3.6. Өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр гэр бүлийн гишүүдийн оролцоог хангаж, сум, орон нутгаас урамшуулалт хөтөлбөр, арга хэмжээ хэрэгжүүлэх.

Хууль, эрх зүйн салбар:

2.3.7. Иргэдийн үүрэг, хариуцлагыг сайжруулах, гэр бүлийн тухай хууль, зөрчлийн тухай хууль, хүчирхийллийн эсрэг эрх зүйн зохицуулалтын талаарх ойлголтыг нэмэгдүүлэх олон нийтийн сургалт, хэлэлцүүлэг, зөвлөгөө өгөх өдөрлөг арга хэмжээг үе шаттай зохион байгуулах;

2.3.8. Архинд донтох, мансуурах өвчтэй болон архины хамаарал бүхий эмчлүүлэх шаардлагатай иргэдийг Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газрын дэргэдэх Албадан эмчлэх байранд зуучилж, эмчилгээ үйлчилгээнд хамруулж эрүүлжүүлэх, эргэх холбоотой ажиллах;

Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын салбар:

2.3.9. Гэр бүлийн гишүүдийг соён гэгээрүүлэхэд чиглэсэн сургалт, нөлөөллийн арга хэмжээ, эвент үйл ажиллагааг мэргэжлийн байгууллага, хувь хүмүүс (лектор)-тэй хамтран зохион байгуулах;

2.3.10. Гэр бүлийн гишүүдэд сэтгэл зүйн зөвлөгөө өгөх, гэр бүлийн дотоод харилцааг сайжруулах, сэтгэл зүйн дарамт, стрессийг бууруулах үйлчилгээг давтамжтай үзүүлэх;

2.3.11. Зөв үйл, төлөвшилтэй, үлгэр жишээ, үе үеийн төлөөлөл гэр бүлийн амьдралын сайн туршлагыг нийгэмд түгээх;

2.3.12. Сумын Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах салбар зөвлөл, Хамтарсан баг, хүүхэд, гэр бүлийн нийгмийн ажилтнуудыг чадавхжуулах, хамтын ажиллагааг сайжруулах;

2.3.13. Гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын чиглэлээр төрийн бус, олон улсын байгууллагын туршлагыг судлан нэвтрүүлэх, төр, хувийн хэвшлийн түншлэл, салбар дундын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх;

2.3.14. Сум, багийн хүүхэд, гэр бүлийн нийгмийн ажилтнуудыг гэр бүлд сэтгэл зүйн зөвлөгөө үйлчилгээ үзүүлэхэд мэргэшүүлж, зөвлөх үйлчилгээг тогтмолжуулах

Гурав. ТӨСЛИЙН УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

Төслийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын удирдлага, зохион байгуулалт нь аймаг, сум, багийн Засаг дарга, хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын асуудал хариуцсан орон нутгийн байгууллага байх ба сум, багийн хүүхэд, гэр бүлийн нийгмийн ажилтан, хамтарсан баг, иргэд, төр, төрийн бус, аж ахуй нэгж байгууллагууд хамтран гүйцэтгэнэ.

- 3.1. **Нутгийн өөрөө удирдах байгууллага нь** нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд төслийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, шаардагдах төсвийг баталж, хэрэгжилтийн үр дүнг хэлэлцэж, төр, төрийн бус, аж ахуйн нэгж байгууллага, хэвлэл мэдээллийн байгууллага, иргэдийн идэвх санаачилгыг дэмжин хамтран ажиллана.
- 3.2. **Аймаг, сум, багийн Засаг дарга нь** орон нутгийн жилийн төсөвт төслийн санхүүжилтийг тусгах, орон нутгийн хэмжээнд төр, төрийн бус, аж ахуйн нэгж байгууллагуудын салбар дундын хамтын ажиллагааг удирдлага зохицуулалтаар хангаж, хэрэгжилтэд хяналт тавин гүйцэтгэл гаргана.
- 3.3. **Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын асуудал хариуцсан орон нутгийн байгууллага нь** төслийн хэрэгжилтийг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулах, мэргэжил, арга зүй, удирдлагаар хангах, төр, төрийн бус, аж ахуйн нэгж байгууллага, олон улсын байгууллагын хамтын ажиллагааг уялдуулан хэрэгжүүлж, тайлагнана.
- 3.4. **Аймаг, сум, багийн Хамтарсан баг нь** орон нутгийн хэмжээнд төслийг хэрэгжүүлж, эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхэд, гэр бүлийг илрүүлэх, хамгаалах, шуурхай тусламжийн үйлчилгээнд холбон зуучлах, хүчирхийллийг таслан зогсоох, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх талаар олон нийтэд зориулсан сургалт, сурталчилгааны ажлыг төр, төрийн бус байгууллагатай хамтран зохион байгуулна.

Дөрөв. ТӨСЛИЙН САНХҮҮЖИЛТ, ҮР ДҮН, ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ, ХЯНАЛТ ҮНЭЛГЭЭ

4.1. САНХҮҮЖИЛТ

Төслийн хүрээнд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг дараах хөрөнгийн эх үүсвэрээс санхүүжүүлнэ.

- Улсын болон орон нутгийн төсөв
- Аймгийн 5 жилийн үндсэн чиглэл, жилийн хөгжлийн төлөвлөгөөнд жил бүр төсөв тусгах
- Олон улсын байгууллага болон хандивлагч орны зээл, тусламж, төсөл, хөтөлбөр
- Бусад эх үүсвэр

4.2. ХҮЛЭЭГДЭЖ БУЙ ҮР ДҮН, ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

4.2.1. Аймгийн хэмжээнд гэр бүлийн орчин дахь эрсдэлт нөхцөл байдал, хүчирхийлэл буурч, гэр бүлийн гишүүдийн аюулгүй байдал хангагдана.

- 4.2.2. Гэр бүлд чиглэсэн мэргэжлийн үйлчилгээний чанар сайжирч, хүртээмж нэмэгдсэнээр кейс илрүүлж, шийдвэрлэх, кейстэй ажиллах арга зүй сайжирна.
- 4.2.3. Гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх ажлыг үр дүнтэй зохион байгуулах чадвартай орон нутаг болсон байна.
- 4.2.4. Хүүхдийн эрхийг нэгдүгээрт тавьж, эцэг эх, асран хамгаалагч, гэр бүлийн бүх гишүүдийн үүрэг, хариуцлага сайжирч, оролцоо нэмэгдсэн байна.
- 4.2.5. Орон нутагт суурилсан гэр бүлийн боловсрол олгох загварчлалыг туршин хэрэгжүүлж, орон нутгийн онцлог бүхий шинэ хэлбэрийг хөгжүүлж, сайн туршлага, жишиг бий болсон байна.
- 4.2.2. ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ҮР ДҮНГ ДАРААХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭЭР ДҮГНЭНЭ.

Шалгуур үзүүлэлт	Хэм-жих нэгж	Суурь түвшин		Зорилтот түвшин				Эх сурвалж	Хариуцах байгууллага
		Он	Үзүүлэлт	Он	Үзүүлэлт	Он	Үзүүлэлт		
“Гэр бүлийн хүчирхийлэл, гэр бүл салалтын шалтгаан нөхцөлийг судлан тогтоож, гэр бүлийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлэхэд дүн шинжилгээ хийж, мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлэх” 1 дүгээр зорилтын хүрээнд:									
Гэр бүлийн чиглэлээр хийсэн тоон болон чанарын цогц судалгаа	тоо	2024	-	2026	1	2028		Тоон болон чанарын цогц судалгаа	Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар
Хүчирхийлэл үйлдэгч, хохирогчийн талаарх бүртгэл мэдээллийн цахимжилт, ашиглалт	хувь	2024	35	2026	50<	2028	80<	Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар, Цагдаагийн газар, Хамтарсан баг, Сумдын ЗДТГ-ын мэдээ тайлан	Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар
“Гэр бүлийн боловсролыг сургуулийн өмнөх боловсролоос эхлэн бүх шатанд олгох цогц системийг нэвтрүүлэх” 2 дугаар зорилтын хүрээнд:									
Гэр бүлийн боловсролыг бүх шатанд олгох сургалтын загварчлал, модуль	тоо	2024	-	2026	1	2028		Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар, Боловсролын газар Сумдын ЗДТГ, Хамтарсан багийн мэдээ, тайлан	Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар

Гэр бүлийн боловсрол эзэмшсэн иргэд Хүүхдүүд	хувь	2024	-	2026	60	2028	80<	Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар, Боловсролын газар Сумдын ЗДТГ, Хамтарсан багийн мэдээ, тайлан	Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар Боловсролын газар
		2024		2026	50	2028	65<		
“Гэр бүлийг соён гэгээрүүлэх хөгжлийн арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлэх” 3 дугаар зорилтын хүрээнд:									
Гэр бүлийн гишүүдийг соён гэгээрүүлэхэд чиглэсэн сургалт, нөлөөллийн арга хэмжээ, эвент үйл ажиллагаа	хувь	2024	-	2026	60	2028	80<	Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар, Боловсролын газар Сумдын ЗДТГ, Хамтарсан багийн мэдээ, тайлан	Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар Боловсролын газар
Гэр бүлийн боловсрол олгох бэлтгэгдсэн сургагч багш	тоо	2024	-	2026	45	2028	-	Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар, Боловсролын газар Сумдын ЗДТГ, Хамтарсан багийн мэдээ, тайлан	Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар Боловсролын газар
Үзлэг шинжилгээнд хамрагдаж, зөвлөгөө авсан эрэгтэйчүүд	тоо	2024	110	2026	230	2028	500	Эрүүл мэндийн газрын тайлан, мэдээ	Эрүүл мэндийн газар
Гэр бүлийн сэтгэл зүйн зөвлөгөө үйлчилгээ авсан иргэд	тоо	2024	215	2026	350	2028	450<	Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар, Боловсролын	Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газар

								газрын тайлан, мэдээ	Боловс- ролын газар
Албадан эмчилгээнд хамрагдаж, эрүүлжсэн иргэд	тоо	2024	215	2026	350	2028	450<	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газар, Цагдаагийн газар, Эрүүл мэндийн газар, Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газрын тайлан, мэдээ	Шүүхийн шийдвэр гүйцэт гэх газар, Эрүүл мэндийн газар
Ажил хөдөлмөр эрхэлж, орлоготой болсон өрх	тоо	2024	-	2026	12	2028	25<	Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээ- ний газрын тайлан мэдээ	Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээ- ний газар

4.3. ХЯНАЛТ- ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ

1. Төслийн үнэлгээг явцын, эцсийн 2 төрлөөр хийлгэж, явцын үнэлгээг төслийн зорилт арга хэмжээг хэрэгжүүлэгч салбар байгууллагуудын "өөрийн үнэлгээний баг"-аар 2 жил тутам, эцсийн үнэлгээг хамтран хэрэгжүүлэгч байгууллагуудын албан хаагчдыг оролцуулсан "хамтарсан үнэлгээний баг"-аар төслийн хэрэгжилтийн төгсгөлд гүйцэтгүүлнэ.

2. Тус төслийн хэрэгжилтийг аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын хуралдаанаар хэлэлцүүлэх бөгөөд биелэлтийг 9 дэх удаагийн бүрэн эрхийн хугацаанд хэлэлцэж дүгнэнэ.

----oOo----

ГЭР БҮЛИЙН БОЛОВСРОЛ ОЛГОХ СУРГАЛТЫН ЗАГВАРЧЛАЛЫН БҮТЭЦ

1. НИЙТЛЭГ ЗОРИЛГО:

“Халуун ам бүл 1” төслийн хүрээнд гэр бүлийн боловсролыг сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага, ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчид, залуучууд, залуу гэр бүл, төлөвшсөн гэр бүлд үе шаттайгаар зохион байгуулна. Энэхүү загварчлалаар дамжуулан оролцогч бүрт гэр бүлийн тухай суурь ойлголт, харилцаа, хамтын амьдрал, хариуцлага, гэр бүлийн үнэ цэний талаар мэдлэг олгож, зөв хандлага төлөвшүүлнэ.

I. Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага (5–6 нас)

Сургалтын зорилго:

- Гэр бүлийн гишүүд, үүрэг, харилцааны анхан шатны ойлголт олгох
- Эерэг харилцааны суурь хандлагыг төлөвшүүлэх

Сэдэв, агуулга:

№	Сэдэв	Агуулга
1	Миний гэр бүл	Гэр бүлийн гишүүдийг нэрлэж сурна.
2	Гэр бүлийн хайр	Хайр, халамжийг ойлгох үлгэр, тоглоом ашиглана.
3	Хамтдаа хийх зүйлс	Хамтарч тоглох, туслах дадлыг хөгжүүлнэ.

Арга зүй:

- Зурагт үлгэр, дүрслэх тоглоом, дүрд тоглох (ролл плей), дуу, хөдөлгөөнт тоглоом

II. Ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчид

1. Бага анги (1–5-р анги)

Сургалтын зорилго:

- Гэр бүлийн гишүүдийн үүрэг, хайр халамжийн тухай ойлголт өгөх
- Хайр, хүндлэл, туслах сэтгэлгээ төлөвшүүлэх

Сэдэв, агуулга:

№	Сэдэв	Агуулга
1	Миний гэр бүл	Гэр бүлийн гишүүд, тэдний үүрэг, хайр халамжийг танин мэдэх
2	Эелдэг харилцаа	Талархлын үг хэллэг, харилцааны анхан шатны үг хэллэг, хэрэглээ
3	Хамтдаа тоглоё	Гэртээ болон сургууль дээр хамтарч ажиллах, хамтран оролцох дадал

Арга зүй:

Үлгэр унших, зураг зурах, дүрд тоглох, хөдөлгөөнт тоглоом, энгийн асуулт-хариулт, урамшуулал

2. Дунд анги (6–9-р анги)

Сургалтын зорилго:

- Гэр бүлийн үнэт зүйл, үүрэг, харилцааны чадамжийн суурь ойлголт бүрдүүлэх
- Эерэг сэтгэл хөдлөл, хамтран шийдвэр гаргах дадлыг хөгжүүлэх

Сэдэв, агуулга:

№	Сэдэв	Агуулга
1	Миний оролцоо	Гэр бүлийн дотоод үүрэг, туслалцаа, хариуцлагын тухай ойлголт
2	Харилцаа ба хүндлэл	Гэр бүл доторх ойлголцол, сонсох, ярилцах чадвар
3	Уур бухимдлаа зохицуулах	Сэтгэл хөдлөлөө таних, эерэг байдлаар илэрхийлэх, уучлал, эвлэрэл

Арга зүй:

Нөхцөлт жишээ (role play), зурагт асуулт, бичгийн дасгал, багийн хэлэлцүүлэг, комик зургаар ажиллах

3. Ахлах анги (10–12-р анги)

Сургалтын зорилго:

- Ирээдүйн гэр бүл, хосын харилцаа, хувь хүний хариуцлага, төлөвлөлтийн талаар ойлголт өгөх
- Зөв шийдвэр гаргах, өөрийгөө хөгжүүлэх хандлага төлөвшүүлэх

Сэдэв, агуулга:

№	Сэдэв	Агуулга
1	Гэр бүлийн үнэ цэнэ	Гэр бүл ямар үүрэгтэй, нийгэмд хэрхэн нөлөөлдөг тухай бодох
2	Харилцааны соёл	Итгэлцэл, хүндлэл, харилцан ойлголцлын үндэс, хосын эрүүл харилцаа
3	Сонголт ба шийдвэр гаргалт	Гэр бүлийн ирээдүйн талаарх шийдвэрүүдэд бэлтгэх, сэтгэл хөдлөлөө удирдах

Арга зүй:

Мэтгэлцээн, кейс судалгаа, интерактив даалгавар, харилцан үнэлгээ, богино хэмжээний видео анализ

III. Гэрлээгүй залуучууд (18–25 нас)

Сургалтын зорилго:

- Ирээдүйн гэр бүлийн амьдралд бэлтгэх
- Үнэт зүйл, сонголт, харилцаа, хариуцлагыг ойлгуулах

Сэдэв, агуулга:

№	Сэдэв	Агуулга
1	Гэр бүлийн амьдралын утга учир	Гэр бүлийн үнэт зүйл, төлөвлөлт, үүрэг хариуцлага

№	Сэдэв	Агуулга
2	Хосын сонголт ба хайр дурлал	Эрүүл харилцаа Үл ойлголцлын шалтгаан
3	Зөрчил, шийдвэр гаргалт	Асуудлыг хэрхэн зөв шийдвэрлэх вэ?

Арга зүй:

- Онлайн сургалт, кейс анализ, групп хэлэлцүүлэг, сэтгэл зүйн дасгал, үнэлгээт тест

IV. Шинээр гэр бүл болсон залуучууд (гэрлэснээс хойш 1–5 жил)

Сургалтын зорилго:

- Гэр бүлийн амьдралд дасан зохицох, хамтран хөгжих
- Хариуцлага, санхүү, харилцааны ур чадварыг хөгжүүлэх

Сэдэв, агуулга:

№	Сэдэв	Агуулга
1	Гэр бүлийн эхний жилүүд	Асуудлууд, дасан зохицол, ойлголцол
2	Эдийн засгийн зохицуулалт	Хамтын санхүү, төлөвлөлт
3	Хувийн болон хосын орон зай	Эрх, үүрэг, хүндлэл, харилцан туслалцаа

Арга зүй:

- Бүлгийн сургалт, зөвлөгөө, тохиолдлын судалгаа (кейс), ярилцлага, дасгал

V. Төлөвшсөн гэр бүлүүд (гэрлэснээс хойш 5+ жил)

Сургалтын зорилго:

- Харилцааны шинэ шатанд гарах
- Хүүхэд хүмүүжүүлэх арга барил, хосын хөгжлийг дэмжих

Сэдэв, агуулга:

№	Сэдэв	Агуулга
1	Гэр бүлийн хөгжлийн үе шат	Хүүхэдтэй болох, өсөх, хүмүүжүүлэх Нас насны хүүхэдтэй харилцах, харилцааны арга зүй
2	Гэр бүлийн тогтвортой байдал	Итгэлцэл, шийдвэр гаргалт, уучлал
3	Өөрийгөө болон гэр бүлээ хөгжүүлэх	Хувь хүний өсөлт, хамтдаа хөгжих замнал

Арга зүй:

- Сургалтын семинар, кейс хэлэлцүүлэг, зөвлөгөө, асуулт-хариулт, хосын дасгал

Нэмэлт санал болгож буй арга хэмжээ:

- "Гэр бүлийн өдрүүд" – гэр бүлүүдийн хамтын үйл ажиллагаа

- Залуучуудад зориулсан цахим сургалт – богино видео, интерактив тест
- Сэтгэл зүйн зөвлөгөөний булан – амьдралын хүнд нөхцөл, стресстэй үед тусламж

Загварчлалын хэрэгжилтийн үе шат (товч):

1. Судалгаа, хэрэгцээ тодорхойлох;
2. Сургалтын хөтөлбөр боловсруулах;
3. Сургалтын баг бүрдүүлэх, сургагч бэлтгэх;
4. Орон нутагт сургалтыг хэрэгжүүлэх;
5. Үр дүнгийн үнэлгээ, тайлан боловсруулах.

----oOo----